

Yüzyıl Umudu

Ayşe DİKDERE*

Tarih 1800'leri gösterdiğinde, dünya için, bilhassa bugün dahi sırları kalın kalın çizilmiş olan, batının üzerinde bulunduğu dünya çerçevesi için, bilim ve dolayısıyla bilmek fiili yaşanan zamana egemen konumdur. Okullarda Latince öğrenmek ve öğretmek, toplum düzeni, toplum sözleşmeleri, devlet işleyişi üzerine eleştiriler yapılmaktadır. Eski Yunan şehirlerinin yönetimi mevzu edilmekte, yine bu topraklarda, düşünce doğumlarına analık yapmış filozofların eserleri, kutsal kılınmaktadır.

Rasyonalite, toplum, dolayısıyla gelecekte olacak ve olması gereken idelerle bu kadar sıkı ilişkiler içinde olmayı arzu etmiş bu coğrafyadan, aynı yüzyıl içinde, Descartes (1595-1650), Newton (1642-1727), Francis Bacon (1561-1621) gibi büyük dehalerin, ilericilerin doğmuş olması, bir rastlantı olmasa gerek. Bilgiyle, bilimle yoğrulmaya hazır insan tabiatı, bu zihinlerle beraber, biraz daha güçlenmiş ve her defasında akıl sahibi insan, biraz daha sorgulanamayana sorgular, değiştirilemeyeni ve bilinmeyeni değiştirebilir ve bilir hale gelmiştir.

Bilimin ve modernleşme çabalarının tarihe, içinde bulunulan zamana hükmettiği batı ilerlemeciliği, reformlar, devir açıp kapatan buluşlar yapadursun, artık savaşın, fethin, büyüklük ve güç getirmediği gerçeğiyle yavaş da olsa tanışmak zorunda kalmış doğu toprakları, onlardan uzakta seyreden bu batılı fikir hareketliliğinin rengini seçmeye başladılar.

Aslına bakılırsa, batıdan ayrı olarak, doğu ve orta asya topraklarında da, gerek edebi gerekse ilmi ve idari gelişmeler yaşanmaktaydı. Örneğin, Osmanlının ve Osmanlının gelenekçi düşünce anlayışının hakim olduğu Anadolu topraklarında, bilhassa idari yapılanmasındaki modernleşme çalışmalarına temel teşkil etmiş Tıbbiye, Harbiye, Rüşdiye gibi yüksek eğitim kurumlarının varlığı, bu sekülerist rehabilitasyon arayışıyla doğru orantılı olarak gelişmiştir.

Anadolu' da Cumhuriyet'le birlikte hız kazanan reformist anlayış aslında toplumda yavaş yavaş farklı bir olguyu şekillendirmeye başlamıştı: İnsanın toprağa değil, toprağın insana muhtaç olduğunun kavranması.

* Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, 2. Sınıf Öğrencisi

Burada ‘toprak’ sözcüğünden kasıt elbetteki sınırları çizilmiş bir ülkedir. Bağımsız, hür, insanın değer kazandığı bir ülke. İşte Cumhuriyet anlayışı tam da bu noktada aklın ve modernliğin gerekliliği fikriyle denk düşmekteydi.

Cumhuriyet’le beraber, ‘kralın tebaası’ konumundaki halk, ‘millet’ olarak Türkiye Cumhuriyeti topraklarında birleşmiş, sınırların ve hedeflerin belli oluşuyla, yönetimden yargıya, aile birliğinden ülke nüfusuna, bu nüfusun yaşayışından eğitimine kadar birçok konuda yeniliklerle karşılaşmaya başlamıştır. Bu süreç içinde tüm bu oluşumların hali hazırda olan şeyler olmadığını da aklımızdan çıkarmamız gerek. Öyle ki, toplumun en küçük parçasından başlayarak tümüne nüfus etmek, onların anlayış ve alışkanlıklarını değiştirip şekillendirmek, ağır ağır oluşan, toplumsal bir bilinç yaratma yolundan geçmektedir. Toplum içerisindeki değişiklikler hiçbir zaman ani bir biçimde gerçekleşmemiştir ve yine kabul edilip benimsenmesi öngörülen (genellikle yöneten kesim tarafından) bu değişiklik belirli bir süre zarfında kabul görmesi hedeflenerek belirlenmiştir.

Hiçbir toplum kendi başına, diğer topraklardaki insanlardan ve onların varlığından bağımsız olarak var olamaz. Her birey bir diğerinden, dolaylı yollardan da olsa etkilenme ve bunun sonucunda, bir tepki verme durumuyla karşı karşıyadır. İşte bu etki-tepki ve sonuç takibi sürekli olarak yeniliklerin habercisi olmuştur.

Aslında burada zaman faktörünün pek de başrol oynadığı söylenemez. İnsanlar üzerindeki değişimler elbette zamana bağlı olarak gerçekleşir. Fakat bence bu sahnede zaman, bilinçli yada bilinçsiz olsun, hedeflerine ulaşılabilmesi yolunda ikinci hatta üçüncü faktör olarak kalır. Kaldı ki hedef her ne olursa olsun, zamandan daha önemli olan, insan aklının, amaca rıza göstermesi ve bu yolda geride bırakacakları ve elde edecekleri arasındaki mukayesede ne gibi tutumlar edineceği ve bunlara karşı vereceği tepkilerdir. Burada özellikle altını çizmek gerekir ki, insan aklı olarak nitelenen tek bir insandan ziyade toplumun genelinin düşüncesidir.

Cumhuriyetin 100. yılında Türkiye’yi ve dolayısıyla da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını bekleyenler, yaşanacak gelişmeler (‘gelişme’ kelimesi umarım, anlamıyla çelişmeyerek Cumhuriyetimizin 100. yılında sözde bir kelime olarak kalmaz) yüzüncü yıl şerefine bize, kimi günlerce bahsedilmiş reformlar, daha doğrusu toplumun her kesimine aksedecek güzellikler olmayacaktır elbette. 2023 yılının Türkiye’ de niteliği sadece Cumhuriyetimizin kuruluşunun, yaşayışının yüzüncü yılı olarak kalacaktır. Eğer gerici, uygitsinci, bireysel çıkar ve dünyanın geri kalanın tüm duyularımızı kapatıcı bir ideoloji benimser isek. Bu durum Cumhuriyetin 100. yılında da böyle kalacaktır. 200. yılında da daha sonraki yüzyıllarda da.

Zaman, eğer insanlık için, onu bilmesi için işlenmişse, yaşanılmaya mecbur tek bir mevsimden farksızdır. Yalnızca geçer. Ne öğretir, ne de öğretilir.

Cumhuriyetin yüzüncü yılında Türkiye’ de bir Atatürk var olmaz belki ama yeni Atatürk bilinçli kimseler yetiştirilmesi için çaba harcanmaya başlanılabilir pekala. Sanırım şimdiden ihtiyacımız olan en önemli şeylerden biri de bu. Onun gibi, deha sahibi bireyler yetiştirmek. Daha geniş düşünebilen, daha ileriye görebilen ve her idealde eğitimin imzasının yer aldığı bir Cumhuriyet anlayışı.

Anadolu’nun 2006 yılı ile 83 yaşına eriştiği Cumhuriyet, günümüze değin bir çok mücadele örnekleri göstermiştir. Mustafa Kemal Atatürk’ün attığı ilk adımdan beri ve onun varlığı süresince, daima ileriye dönük olan, yenilikçi hareketler, toplumun her kesiminde ve yaşayışı içerisindeki her alanında devrimci bir anlayışla karşılaşmış fakat sebep her ne olursa olsun, bu zorluklar yalnız Cumhuriyet yolunda atılacak adımların hızlandırıcısı ve tetikleyicisi olarak şekil oluşturmuştur.

Anadolu topraklarının her köşesinde, Cumhuriyet rejiminin, bu toprakların tek sahibi olan millet için gerekliliği fikri yine yapılan devrim ve yeniliklerle doğurtulmaya çalışılmıştır. Atatürk, gerekli olan bu çağdaş geleceğe ulaşabilmenin tek yolunun, Türk milletinin rızasına ve bu rızanın gerçekleşebileceği içinde Türk milletinin ilerici çerçevesi dahilinde eğitilmesi gerektiğine özellikle dikkat çekmiştir.

Öyle ki toplum için yapılacak hiçbir yeniliği onların kabulü ve isteği olmadan gerçekleştirme yoluna gitmemiştir.

Cumhuriyetle birlikte yapılan ilk yeniliklerin de eğitim konusunda olması Türkiye Cumhuriyeti’nin tek sahibinin millet olduğu fikriyle tam bir örtüşme içerisinde. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Türkçe’nin diğer dünya dillerinin seviyesine ulaşması için, Latince harflere uygun olarak yeniden oluşturulması ve tabiki daha sonra Türk Dil Kurumu ve Türk Tarihi Kurumu’nun kurulması, bence, Türkiye Cumhuriyeti’nin özündeki modernleşme ve eğitim amacını, net bir şekilde göstermektedir.

Cumhuriyetimizin kuruluşundan 83.yılına kadar geçen zaman içinde, tarihimizde, darbeler, kültürel ve ekonomik krizler, anayasal düzenin uygulanmasına olanak tanımayan vakalar da derin yara izleri olarak yer almamış değildir.

Cumhuriyetimizin görmüş geçirmiş olduğu tüm bu mücadeleleri göz önüne olarak dileyebiliriz ki, zaman bize, gerek toplumsal yaşam içerisinde gerek siyasi iktidar alanı içerisindeki sekülerist bakışın, çağcılık ve her alanda reformistlik anlayışının gerekliliğini ve bizim ulus olarak, dünya ülkelerine nazaran ne konumda olduğumuzu çok çarpıcı bir tabloyla sergilemiştir.

Modernleşme, toplumsal destek, kültürel ve ekonomik kalkınmışlık terimleri üzerine düşünmek, beraberinde, zaman olgusunu da düşünülür kılmaktadır. Zaman daha önce de belirttiğim gibi tüm bu gelişmeler de önemli bir faktör olmasının yanında, aslında yaşanan zaman ve

gerçekleştirmeye çalıştığımız bu terimlerin bize düşündürdükleriyle bağlantılı olarak, soru ve sorumluluklar da getirmektedir.

Soru kelimesini kullanma gerekliliğine değinecek olursak, belirtmem gereken en mühim nokta, zamanın gelecekle olan ilişkisi ve insanın uygarlaşma mücadelesindeki bilinmeyen gelecek düşüncesini daha anlaşılır ve gözle görülür hale getirebilmesi için zamana olan bağımlılığıdır. Buradaki 'bağımlılık' kelimesi özellikle dikkatimizi çekmelidir ki, zira benim burada 'zamana' yaptığım atfın, daha olumsuz bir yargı olduğu açıkça görülür.

Yapılacak olan her şeyin, belirli bir zaman diliminde gerçekleşmiş ve gerçekleşecek olması bizi 'bağımlı' kelimesini kullanmaya itse bile, aslında gözden kaçırılmaması gereken önemli bir husus vardır ki o da akıl gibi, bilgi gibi rasyonalist düşüncenin biricik kaynakları olan terimlerin; zaman kavramından bağımsız hareket ettiği gerçeğidir.

Bilhassa vurguladığım akıl ve ona verilen değere dayalı öğretisi, tam da burada yani karşılaşılan durumlar hakkında soru sorabilme ve en doğru yöntem ile en doğru cevaba ulaşabilme yolunda, bizlere ışık tutan değerler olarak karşımıza çıkmışlardır.

Bilgi üstünlüğünün, yaşam normlarına etki ettiği günümüz bin yılında, Türkiye Cumhuriyeti' de bu erke olan muhtaçlığını hiçbir zaman yadsımamalıdır. Yüksek bir medeniyet seviyesine erişmenin başlıca ilkelerinden biri de, akla verilen ehemmiyetin, hem anayasal hem de ve daha önemli olarak, bir fiil toplum yaşamında yaşatılması ve getirdiklerinin uygulanabilirliğinin korunmasıdır.

Hayat standartlarının, olduğundan daha iyi düzeylere çıkarılabilmesi, yöneten kısmın, yönetilen kesime endeksli olarak gerçekleştirdiği, pozitif çalışmalara ve çağdaş yatırımlara dayalı olarak gelişmektedir. Cumhuriyetle birlikte güç bulan yeni bakış açıları, ulusta, düşünebilme özgürlüğüyle beraber, dünyanın hal ve gidişyle, bilim-teknik gibi konularla ilgilenmeyi ve bunlar hakkında yeterli donanıma sahip olabilme düşüncesini filizlendirmeye başlamıştır. Doğduğu ilk yıllardan itibaren topluma benimsetilmeye çalışılan 'egemenliğin sahibinin ve savunucusunun Türk milleti olduğu' ideolojisi, bu ilk ve yalın halinden hareket ederek birçok yeni fikir ve radikal toplumsal gelişmeler bütünü olarak günümüze değin süregelmiştir. Tabi bu gelişmeler yalnızca toplumsal değil hem politik, hem hukuki ve dini gibi düşünce biçimlerini de etkilemiştir.

Zaman hakkında soru sorabilme ve bunun yükümlülüklerini taşıyabilme alt başlığından sapmadan yine soru sorabilmenin, sorumlu olabilmeye orantısına da dokunmak gerekmektedir.

Bu yazının konusundan Cumhuriyetin 100. yılında Türkiye (Türk üniversiteleri kısmına daha sonra değineceğinden şimdilik yalnızca bu kısmı ek alıyorum) tümcesi her şeyden önce bize iki önemli gerçeklik sunmaktadır. Bu gerçeklik bir yönetim biçimi olarak Cumhuriyet ve bu yönetim biçiminin

varola geldiği yer alan ülke olarak, Türkiye. Bu cümlenin akabinde belirtmeliyim ki yönetim biçimi olarak Cumhuriyet veya daha doğru ve eksiksiz olarak Cumhuriyet Türkiye'si, yurttaşları, coğrafyası, kültürü, ekonomisi,dini, dili ve en önemlisi bir bütün olarak yaşayışıyla yalnız bir ülke ve o ülkeye ait yönetim biçimini ifade etmez. Bu Cumhuriyet tarihimizin hemen hiçbir devrinde böyle olmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin genel çizgisi, her daim gelişmece ve kökleştirici bir fikri takip etmiştir.

Atatürk ile başlayan büyük devrim, toplumsal yaşama nüfus etme gayreti içerisinde, tek tek bireylerin yürek ve zihinlerinde, istek ve iradelerine dayanarak güç bulabilmiştir. Bugün elimizde onlarca yıllık toplumsal inanç ve doğduğu ilk andan itibaren daha da büyütülme telaşı ve sabrı içindeki bir cumhuriyet inancıdır. Halk tüm bunların içinde bir tek gerçeğe sıkı sıkı bağlanma inancına sahiptir, yalnız Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in bizi biz yapabilme gücüne sahip olduğu inancı ve bu gücün ilmek ilmek örülerek yaşatılabileceği gerçeği.

Uygarlıkların doğuş ve gelişimi muhakkak ki bir diğer toplumun (uygarlığın) konumuyla beraber değerlendirme içine katılmalıdır. Dünya üzerinde mutlak hakimiyet sahibi olmadığımızdan (tek bir ülke olarak) böyle etkileşimli bir evrim halinde bulunmamız elbette doğaldır. Bir ülkenin, geçmişi, geleceği ve o an bulunduğu yer, kendisi için ne kadar önemliyse, aynı durum, buna eş değer ve zamanlı olarak bir diğer ülke ve ulus içinde dikkate değer bir önem taşımaktadır. Öyle ki, dünyanın küçük bir kent biçimine dönüşmesine, tüm bu ulusların gerek bilimsel gerek kültürel ve diğer faaliyetlerinde hem kendi gelişimlerini hem de diğer toplumların gelişimlerini takip etme gerekliliğinin doğmuş olması, bizi birbirimizi daha muhtaç hale getirmiştir.

Artık karşımızda, keşif gezileriyle yeni yerler keşfedebileceğimiz geniş bir alan olan dünyadan, çok daha tüketilmiş durmaktadır. Keşfedilmiş bir dünya tablosu, her geçen gün yeni renkler türetebilen insanoğluna, perspektifi olmayan, ışık yoksunu bir resim çalışmasından daha derinlikli gelmemektedir. Günümüzde yeni renklerle beraber yeni bir dünya olgusu yaratmaya çalışan uygarlıklar, bu tabloya yeni bir yüz çizme yarışı içine girmişlerdir. Ekonomik düzenleri, yönetim şekilleri, dilleri, kültür ve sanatlarıyla, gelişimin hız ibresini kontrol eden dünya güçleri, uygarlaşma çabası telaşında olan toplumlardan daha başkası değillerdir. Çünkü artık elimizde ne keşfedilecek kıtalar, ne de bitip tükenmeyecek bir dünya nimeti bulunmaktadır. Bu yüzden insanoğlu, olanla yetinmenin hiç de yeterli bir düşünce şekli olmadığı anlayışıyla harekete geçmiş ve tüm bu ilerlilik yarışında bir yer edinebilme kaygısıyla, radikal gelişmeci politikalarında isim sahibi olma ideali daha belirgin bir hâl almıştır.

Peki bu karmaşık insan-gelecek bilinmeyenli denklem şeması içinde, parçaları ve bütünleriyle, Türkiye Cumhuriyeti kendi içinde nerde, nasıl ve

ne şekilde bir yer edinebilmiştir? Bu yarışa ne kadar hakimdir ve etken bir faktör olarak toplumsal gelişim analizini ne ölçüde gerçekleştirebilmiştir?

Ben tüm bu soruları irdelemeye, topyekün yargılar yığını oluşturmaktan ziyade, tümevarımcı bir tavır takınarak başlamak istiyorum. Bir Cumhuriyet olarak Türkiye'nin ve rejimin, demokrasi, iktidar, kültür ve medeniyet gibi somut ve soyut yansımaları bünyesinde özdeşleştirici politikasını tam anlamıyla kavrayabilmek için aslında yapılması gereken en önemli şey bu cümleleri kuran her bireyin, önce kendisini kişi ve vatandaş olarak doğru bir yere oturtması gerekmektedir. Kişi, toplumsal bakışı yaratma ve yakalama çalışmalarına önce, kendinden başlamalıdır ki bir toplumun özünde, ancak ve ancak tek tek bireylerden oluştuğunu daha net kavrayabilsin.

Mesela, bireylerin toplumsallaşma süreci içinde 'vatandaş olma' kavramına yüklenen anlamın, güçlü bir alternatif olarak karşımıza çıkması aslında devletin ve hakim ideolojisinin hayatımıza ve biz olmamıza ne derecede etki ettiğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Devlete ve onun maddi ve manevi unsurlarına duyulan saygıdan tutun da ülke vatandaşlığının milli bir kimlik yarattığı inancına ve insanları bir kimlik çerçevesinde değerlendirme anlayışına kadar, devletin bir çok konuda üzerimizdeki bilinçli hakimiyetini hissetmek kaçınılmaz olsa gerek.

Zaten özünde devletin (devletlerin) de yapmak istediği de bu değil midir?

- Vatandaşlarının üzerinde kurduğu çeşitli hakimiyet biçimlerini bilindir ve kabul edilir hale getirmek!
- Zira üstün siyasal erkin, en üstün olduğunun bilincinde olmayan ve yetkisinin geçerliliğini kabul etmeyen veyahut etmeme fiiliyatı içerisinde bulunabilecek potansiyele sahip vatandaş şekli, onun (devlet) için hiç de doğru yönde toplumsallaştırdığı bir vatandaş değildir.

Sonra bir diğer unsur olan kültürü ele almalıyız. Coğrafi, dini, sosyo-ekonomik farklılıkların her biri kendi toprağında farklı bakış ve işleyişler yaratır. Yaşamın her dilimine yayılan bu kültürel bakışlar, bize, farklı yaşamların farklı kültür oluşumları olduğunu da göstermiştir. Burada görebilmek kavramını kullanıyorum fakat sanırım bugün hala bir çok devlet, bu kültür farklılığı olgusunun yarattığı farklılık olgusunun, doğal bir oluşum olduğunu görebilmiş değildir. Ülke içinde yaşanan toplumsal- kültürel krizlerin tam da bu satırdan başladığı aslında apaçık bir durum olarak gözümüze çarpmaktadır.

Uygar olma hevesindeki devletler, geleceğe taşınabilecek uygar toplumların, teknolojiye, bilime, ekonomiye, güce sahip olmanın, mutlak sonucu getireceğini düşünmüşlerdir. Arta kalan hiçbir şeyin, bu sahiplikler kadar değerli ve gerekli olamayacağına inanmışlardır. Uygar bir toplum olma hevesindeki devlet yönetenleri bunca sahiplenme aceleciliği içinde,

önemli bir konuyu belirsiz bir plana dönüştürecek, gelecek ümitlerini de karanlık bir gelecek tarihine ertelediklerinin farkında olamayacaklardır.

Oysa asıl sahip olunması gereken toplumsal-kültürel birlikteliğin ve bu birlikteliğin gücünün farkında olunmasının, her ulus için onun taşıyıcı yapılarının en güçlüsü olduğudur.

Unutulmamalıdır ki her devlet, varlığın sağlıklı sürekliliğini toplumsal yapılanmasının güçlü oluşuna borçludur. Eğer biz bir devlet kurar, yönetim sistemini de demokrasi diye nitelendirir fakat üzerinde yaşayan insanların yaşam ve inanç değerlerini görmezden gelir, yok sayar yahut yok etmeye çalışırsak, ne yönetim biçimimiz demokratik olur ne de kurduğumuz devlet uzun ömürlü.

Bir ulusun geçmiş ve geleceklerinin tek tipleştirilmesi, toplumların hareket edip, ilerlemesinde en büyük engeldir. Türkiye Cumhuriyeti, yönetenleri, yönetilenleri, kurum ve kuruluşları, gelenekleri ve hedefleri ile her daim, toplumu ve toplumun bir bütün olarak tüm yapılanma şekillerinin, kendi içinde gerekliliğine, olmazsa olmazlığına inanarak yol olmalıdır. Özgür ve özgünlüğüne olan inancı ancak ve ancak toplumsal inanca dayalı taraftarlığın oluşturulması ile var olacaktır.

Bu kompleks yaşı içerisinde devlet otoritesi, halkın yaşam tarzına ve gelenekselciliğine ne şekilde etki edecek, ne derece hakim olacaktır? Bu gün bu soruya verilecek cevap, aslında karşımızdaki devletin siyasal bir varlık olarak yüklendiği görevin şekliyle yakından bir ilişki içindedir. Örneğin, bir Cumhuriyet olarak Türkiye'nin en mühim misyonu, laik, bütün, bağımsız ve çağdaş bir Türkiye modelinin, kabul edilebilir en iyi devlet şekli olduğu fikrinin, tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarınca bilinen ve arzu edilen bir gelecek hedefi olarak, somutlaştırılmış olmasıdır. Bu hedef Türkiye için 100. yılında da değişmeyen, bilakis, gelişen ve gerçekleşen bir durum olarak kalmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti bünyesindeki Türk üniversiteleri bugün, ülkenin içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik koşullara bağlı olarak olumlu ve olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bugün Türk üniversitelerinin yaşadığı en büyük problemlerin başında, siyasal açıdan sağ ve sol örgütlenmeleri, ekonomik açıdan da devlet ve vakıf üniversitelerinin arasına yerleşmiş derin uçurumlar gelmektedir. Burada ki sağ-sol örgütlenmeleri cümlesiyle, bu tür oluşumları yadsıdığım, kesinlikle bunların karşısında yer aldığım düşünülmemelidir. Aksine, lisans (ön lisans ve yüksek lisans) eğitimi alabilecek ve akabinde toplum içerisinde gerek iş, gerek sosyal alanlarda, hem kendine hem çevresine yeterli ölçüde yararlı olabilecek vasıfta olan bireylerin, sağ veyahut sol ideolojiye sahip olabilmeleri kadar da normal bir tutumdan daha kabul edilebilir olanını düşünemiyorum. Burada, özellikle, lisans eğitimi derken, üniversite dahilindeki diğer lisans programlarını da ekledim. Zira eğitim derecesi en azından üniversite olan bir kimsenin tutumları da diğer bireylere göre daha bilinçli ve savunduğu değerlerin, daha diyalektik bir profilde olması gerektiği kanaatindeyim.

Kişi, muhakkak ki, yaşam deneyimleri sayesinde, birtakım tutumlara sahip olur. Zihinde ve çevresinde çeşitli düşünceler geliştirebilir ve bunları eylemsel olarak yaşamında aktif duruma geçirebilir. Anlatmak istediğim tam da burada belirgin hale gelmektedir. Hayata dair kişisel tutum ve algıların nasıl ve ne şekilde oluştuğunun mantıklı bir açıklamasının yapılabilmesi için, önce kişi, kendini geliştirmiş, yetkin bir birey olarak ortaya koyabilmelidir. Bu elbetteki geri kalan kişi veya kişilerin sağlıklı toplumsal ilişkiler kuramayacağı anlamına gelmemektedir. Böyle bir düşünce tamamıyla en başından reddedilmeye mahkumdur.

Bir üniversite öğrencisi olarak bizlerle birlikte ve bizlerden sonra üniversitelerimizde öğrenim görecektir öğrencilerin, toplumsal yaşam içerisinde bilhassa uzmanlaştığı alan dahilinde daha yapıcı ve sistemli işler başarabilecek kişiler olarak yetiştirilmesi, düşünsel ve eylemsel donanıma sahip bireyler olarak yaşama sunulması, bugün Türkiye Cumhuriyeti laik eğitim sisteminin yüklendiği en önemli misyonlarından biri olmalıdır. Yüksek öğrenim sistemimizin geçmişte karşılaştığı siyasi bunalımlar da göz önüne alındığında, Türkiye’de hem siyasi hem de bu siyasi dalgalanmaların yön verdiği toplumsal bilincin, üniversiteler üzerindeki belirleyici rolünün büyüklüğü, hiç de azımsanacak boyutlarda olmamıştır.

Buradan hareketle şöyle bir sonuç çıkarılmalıdır. Türkiye, genç, dinamik bir nüfus sahibidir. Eğitim kurumlarını, dolayısıyla üniversiteleri dolduran bu genç, aktif kesim, toplumsal-siyasal olaylardan etkilendiği gibi, aynı şekilde kendisi de bu toplumsal-siyasal yapılanma üzerinde, doğrudan bir etkileyen ve uyaran olarak yer bulabilir.

Kaldı ki üniversite öğrencileri, dinamik bir kesim oluşturmanın yanında, yeni ve mantıklı düşünceler üretecek ve bunları hayata geçirebilme yolunda, inançla mücadele edebilecek, insani ve ahlaki toplumsal kabiliyetlere sahip bireyler olarak, Cumhuriyetin kararlı taşıyıcıları olabilecek inanca sahiptirler.

Cumhuriyetimizin 83.yılında üniversitelerimizin artık birtakım siyasi karşıtlık çatışmalarına sahne olan yüzünün değiştirilerek, bilim ve sanat dallarında yapılan çalışmalarla adının duyulması, en büyük arzumuzdur. Hükümetlerinin, iktidar savaşlarını sürdürecekleri yer üniversite kampusleri olmamalıdır. Türk üniversitelerinin biricik kaygısı, gelişen ve derinleşen dünyanın, uygarlaşmış ve uygarlaşma çabası içindeki toplumları arasında yer edinebilme kaygısı olmalıdır.

Kültürlerinden, askeri, politik ve sosyolojik unsurlarına kadar, her alanda, radikal çağdaş bir yarış içine giren dünya devletleri, ekonomik bağımsızlık ve sosyo-ekonomik eşitlik konuları üzerine ayrıca düşünme ihtiyacına, özellikle dikkat çekmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti bugün, iktisadi sorun ve çözümleriyle, dünya ortak gündemini yakından takip etme projeleri geliştirme çabası içerisinde. Eğitim alanında uygulanmaya konulan çeşitli reformlar ve bunlara hem destek veren, hem de yenilerini

ekleyen sivil toplum kuruluşları, bu gelişim projelerine, katkıda bulunma noktasında son derece etkili olmaktadır.

Türkiye’ de akademik eğitim sistemi içerisinde dikkati çeken bir diğer konu, ekonomik destek ve imkan sağlama hususlarında yaşanan eksiklikler ve aksaklıklardır. Geçen yıllara nazaran sayıları bir hayli fazlalaşan vakıf üniversiteleri, devletin, eğitim üzerindeki yapıcı elinin giderek, ticari yapılanmalar olarak şekil değiştirmesine sebep olmuştur. Akademik eğitim fırsatından daha fazla yararlanılmasının ‘ücret’ kavramıyla yakınlaştırılması, vakıf üniversitelerinin varlığıyla ilişkili olarak doğmuştur.

Ekonomik kazanç ve miktar şekillerinin, gelişen dünyayla değişim göstermesi, dolaylı olarak, eğitim şartlarına da yansır hale gelmiştir. Ekonomik gelir miktarları, alt ve orta sınıfın çok üzerinde olan kesimlerin tercihi olan vakıf üniversiteleri, tam da bu nokta da devlet üniversitelerinin durum ve niteliklerini etkiler hale gelmiştir. Bu etki de pek olumlu bir şekilde olmamıştır.

Bu konunun daha anlaşılır bir hal alabilmesi için bence ilk olarak şu soruyu sormamız gerekmektedir:

-Niçin vakıf üniversiteleri, gelir düzeyi yüksek olanların tercih ettiği eğitim kurumlarıdır?

Aslında bu konu hakkında, daha gerekli bir yanıt oluşturabilmek için, içinde bulunduğumuz zamanı değerlendirmemiz daha doğru olacaktır. Örneğin, eğitimin, maddi kaygılarla beraber anılır hale gelmesi, öğrencileri olduğu kadar, öğretim görevlilerini de olumsuz etkiler duruma gelmiştir. Devlet üniversitelerindeki bir çok değerli öğretim üyemizin maddi sorunları dolayısıyla vakıf üniversitelerini tercih etmesi, eğitimde kalitenin yön ve ağırlık değiştirmesine neden olmuştur.

Kısıtlı imkanlarıyla öğrenimi devam ettirmeye çalışan devlet üniversitelerindeki bir çok öğrenci, vakıf ve devlet üniversiteleri arasına yerleşen ayrılıkların, bir nevi kurbanları olmuşlardır. Üniversite içindeki sosyal aktivitelere katılımın ücret dahilinde olmasından tutun da, kişisel gelişim için gerekli olan birimlerden, yoğunluk dolayısıyla faydalanılamaması, bu gün üniversitelerde karşılaşılan sorunlardan yalnızca bir kaçıdır.

Ülkemizin en değerli yapılanmaları olan üniversitelerin, Cumhuriyetimizin 2000’li yıllarındaki çağdaş yapısında, daha güçlü bir yer bulabilmesi ve fırsat paylaşımı konusunda daha eşitlikçi bir anlayışı izlemesi, hem bir Cumhuriyet koruyucusu olarak Türkiye’yi, hem de uygar bir toplum olan Türk milletini, bir bütün olarak, gelecek yüzyıllara taşıyacaktır.